

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 414/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. júna 2013 predbežne prerokoval sťažnosť B. H., N., zastúpenej Mgr. P. K., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 12 C/293/2004 z 27. novembra 2009 a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 2 Co/238/2012 z 12. decembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť B. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. februára 2013 doručená sťažnosť B. H. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutím Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp.

zn. 12 C/293/2004 z 27. novembra 2009 a rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 2 Co/238/2012 z 12. decembra 2012.

2. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla, že „... je žalobcom (v 2. rade, pozn.) v právnej veci proti žalovanému v prvom rade Slovenská republika, Ministerstvo spravodlivosti SR... žalovanému v druhom rade Slovenská republika, Ministerstvo vnútra SR... žalovanému v treťom rade Slovenská republika, Ministerstvo financií SR... a žalovanému v štvrtom rade Slovenská republika, Ministerstvo hospodárstva SR... o náhradu škody vedenej Okresným súdom... pod sp. zn. 12 C/293/2004 a Krajským súdom pod spis. zn. 2 Co/238/2010.

Okresný súd... rozhodol v právnej veci... o náhradu škody tak, že návrh zamietol...

Proti predmetnému rozsudku bolo... podané odvolanie, ktoré bolo zdôvodnené tým, že v konaní došlo k vadám... konkrétne, že súd prvého stupňa neúplne zistil skutkový stav veci, pretože nevykonával dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, ako aj z dôvodu, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a takisto z dôvodu, že rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci...

Krajský súd... rozhodol tak, že odvolanie navrhovateľov zamietol a rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil...“.

V tejto súvislosti sťažovateľka krajskému súdu vyčítala, že „na odôvodnenú argumentáciu žiadnym spôsobom neprihliadol, ani sa s ňou v odôvodnení nevysporiadal. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu neobsahuje ani stopy po tom, že by sa pri rozhodovaní o odvolaní voči rozhodnutiu prvostupňového súdu odvolací súd argumentáciou navrhovateľov zaoberal.

Odvolací súd pristúpil k rozhodnutiu o odvolaní navrhovateľov arbitrárne a formalistický.

Súdy oboch stupňov pri posudzovaní rozsahu povinností odporcov vo vzťahu k činnosti nebankových subjektov podľa zákona o investičných spoločnostiach, zákona o kolektívnom investovaní a zákona o bankách upriamili pozornosť na formálnu stránku vymedzenia pôsobnosti daných zákonov a zmluvnú formu a povahu právnych vzťahov nebankových subjektov so svojim klientmi. Formalistický sa riadili sa len literou zákona,

bez toho, aby vyhodnotili jeho cieľ a účel v kontexte relevantných ústavných princípov a obsahu a rozsahu činnosti nebankových subjektov.

Pokiaľ súdy oboch stupňov prišli k záveru, že extenzívny výklad relevantných zákonných povinností odporcov nie je možný, tento záver nepodložili žiadnym faktickým ani právnym zdôvodnením. Je preto nepreskúmateľný, a z toho dôvodu právne nespôsobilý...“.

3. Sťažovateľka je toho názoru, že napadnutými rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu boli porušené jej práva „na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR...“.

4. Sťažovateľka na základe už uvedeného navrhla, aby ústavný súd vydal nález v tomto znení:

„1. Základné právo sťažovateľa B. H... na súdnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, bolo postupom Okresného súdu Bratislava I a postupom Krajského súdu v Bratislave porušené.

2. Rozhodnutie Okresného súdu Bratislava I. č. k. 12 C/293/2004 a rozhodnutie Krajského súdu č. k. 2 Co/238/2012 ruší a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi B. H... priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 3.000,- Eur (slovom: tritisíc eur), ktoré sú mu Okresný súd Bratislava a Krajský súd v Bratislave povinní spoločne a nerozdielne vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I a Krajský súd v Bratislave sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 323,92 Eur... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

5. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

6. Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Ak sťažovateľ má alebo v minulosti mal možnosť domáhať sa ochrany svojich označených práv pred všeobecným súdom, tak to vylučuje právomoc ústavného súdu konať o jeho sťažnosti. Nedostatok právomoci ústavného súdu vyplýva priamo z ústavy (čl. 127 ods. 1 a čl. 127a ods. 1 ústavy) a ústavný súd ho nemôže prekonať postupom podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý sa vzťahuje len na neprípustnosť sťažnosti spočívajúcu v nevyžití iných ako súdnych prostriedkov ochrany označených sťažovateľových práv.

8. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých namietal, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil

žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05).

II. A

K namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C/293/2004-164 z 27. novembra 2009

9. Ústavný súd z obsahu sťažnosti, k nej pripojených príloh konštatuje, že na konanie o sťažnosti v časti, v ktorej sťažovateľka namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C/293/2004-164 z 27. novembra 2009, nie je daná jeho právomoc, a preto sťažnosť pre nedostatok právomoci odmietol.

10. Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v jeho právomoci preskúmanie napadnutého rozsudku okresného súdu č. k. 12 C /293/2004-164, keďže proti nemu bol prípustný riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľka využila, a o odvolaní proti nemu rozhodol krajský súd ako súd odvolací rozsudkom č. k. 2 Co/238/2012-260. Ústavný súd preto nemá právomoc na konanie o tej časti sťažnosti, v ktorej sa namieta porušenie práv sťažovateľky predmetným rozsudkom okresného súdu.

II. B

K namietanému porušeniu základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 2 Co/238/2012 z 12. decembra 2012

11. Pokiaľ ide o napadnutý rozsudok krajského súdu sp. zn. 2 Co/238/2012 z 12. decembra 2012, zo sťažnosti možno vyvodiť, že sťažovateľka namieta porušenie svojich v sťažnosti označených práv postupom krajského súdu a jeho rozsudkom, ktorým potvrdil prvostupňové rozhodnutie, t. j. stotožnil sa s faktickými a právnymi názormi a závermi okresného súdu, ktoré však podľa názoru sťažovateľky vyplývali z neúplného zistenia skutkového stavu, z nesprávneho aplikovania platných právnych predpisov

a následne nesprávneho posúdenia veci. Krajskému súdu v podstatnom vytýkala arbitrárnosť a zjavnú neodôvodnenosť jeho rozhodnutia.

12. Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

13. Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy označeným rozhodnutím krajského súdu, ústavný súd predovšetkým konštatuje, že v danej veci nebola vylúčená právomoc všeobecných súdov. V právomoci ústavného súdu zostalo následne iba posúdenie, či účinky výkonu právomoci krajského súdu v súvislosti s jeho rozhodnutím o odvolaní sťažovateľky rozsudkom sp. zn. 2 Co/238/2012 z 12. decembra 2012 sú zlučiteľné s označeným článkom ústavy.

14. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom rozsudku krajského súdu dospel k záveru, že krajský súd svoje rozhodnutie, ktorým potvrdil prvostupňové rozhodnutie ako

vecne a právne správne, náležite odôvodnil, čo potvrdzuje jeho argumentácia vychádzajúca z v konaní zisteného skutkového stavu a na tomto základe vyvedených právnych záverov. Krajský súd v odôvodnení okrem iného uviedol: „... napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k navrhovateľom v 1. až 3., 7. až 10. rade potvrdil, pretože je vo výroku vecne správny a keďže sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozsudku, ako správnymi dôvodmi...

Pre správnosť dôvodov napadnutého rozsudku odvolací súd však považuje za potrebné zdôrazniť nasledovné.

Podľa § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenskej organizácie uvedených v § 1 ods. 1 nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia. Nároky na náhradu škody spôsobenú rozhodnutím i úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom sú svojou povahou občianskoprávne nároky, kde tiež musia byť splnené všetky rozhodujúce predpoklady zodpovednosti za škodu; kde má tiež miesto prevenčná povinnosť (§ 415 Občianskeho zákonníka), ale aj dôkazná povinnosť poškodeného. Vznik zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom predpokladá také prípady vzniku škôd, ktoré boli vyvolané inou činnosťou štátnych orgánov než rozhodovacou, pričom zákonná úprava zodpovednosti za škodu má predovšetkým reparačnú funkciu.

Podľa citovaného zákonného ustanovenia teda štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenskej organizácie uvedených v ustanovení § 1 ods. 1 citovaného zákona nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia. Zodpovednosti podľa ods. 1 sa nemožno zbaviť (§ 18 ods. 2 citovaného zákona). Je jednou z foriem objektívnej zodpovednosti štátu (bez ohľadu na zavinenie); štát však zodpovedá len vtedy, ak sú súčasne splnené aj ďalšie podmienky zodpovednosti, a to existencia škody (majetkovej ujmy vyjadriteľnej v peniazoch), nesprávny úradný postup orgánu štátu a príčinná súvislosť medzi škodou a nesprávnym úradným postupom. Ak nie je splnená čo i len jedna z týchto podmienok, štát nenesie zodpovednosť podľa ustanovenia § 18 zákona č. 58/1969 Zb. Zákon bližšiu definíciu pojmu nesprávneho úradného postupu neobsahuje. Môže pritom ísť o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomoci určitého

štátneho orgánu, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti sním dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi normami pre konanie štátneho orgánu alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, z funkcie alebo z cieľov tejto činnosti, ale aj z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup štátneho orgánu smeruje.

Je nespornou skutočnosťou, že povinnosti možno ukladať len na základe zákona, v jeho medziach a pri zachovaní základných práv a slobôd, rovnako podľa čl. 2 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd každý je oprávnený konať čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

V prejednávanvej veci je nepochybné, že navrhovatelia v 1. až 3., 7. až 10. rade dobrovoľne, zvláštneho rozhodnutia uzavreli zmluvy o pôžičke podľa § 657, § 658 Občianskeho zákonníka, zmluvy o tichom spoločenstve podľa ustanovenia § 673 a nasl. Obchodného zákonníka, s podnikateľom B. s r.o., K., s A., s. r. o., K., S. a. s., K. Na základe daných zmlúv týmto spoločnostiam vznikli povinnosti, ktoré nespĺnili. Zo spisu nijako nevyplýva, a navrhovatelia v tomto smere vôbec nepreukázali, žeby dané spoločnosti boli subjektom, ktorý na základe zákona č. 248/1992 Zb. o investičných spoločnostiach a investičných fondoch a neskôr na základe zákona č. 385/1999 Z. z. o kolektívnom investovaní bol správcovskou spoločnosťou, žeby kolektívne investoval, teda zhromažďoval peňažné prostriedky od verejnosti na základe verejnej výzvy podľa citovaného zákona s cieľom investovať takto zhromaždené peňažné prostriedky do majetku vymedzeného daným zákonom, žeby vytváral a spravoval podielové fondy a vykonával nútenú správu podielových fondov; nebolo preukázané ani to, žeby navrhovatelia v 1. až 3., 7. až 10. rade podľa citovaného zákona boli investorom, a teda žeby štát bez ohľadu na orgán, ktorý by ho zastupoval, mal vo vzťahu k nim, teda k navrhovateľom v 1. až 3., 7. až 10. rade a k daným spoločnostiam práva a povinnosti vyplývajúce zo zákona o kolektívnom investovaní, resp. v čase vzniku spoločností zo zákona č. 248/1992 Zb. o investičných spoločnostiach a investičných fondoch. (Zákon č. 385/1999 Z. z. nadobudol účinnosť dňa 1.1.2000, ním bol zrušený zákon č. 248/1992 Zb. o investičných spoločnostiach a investičných fondoch.) Kolektívnym investovaním pritom nie je činnosť podľa zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách. Medzi navrhovateľmi a dlžníkmi bol teda vzťah založený výslovne len podľa Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, ktoré zákony zakotvujú širokú zmluvnú voľnosť účastníkov takýchto vzťahov.

Navrhovatelia v 1. až 3., 7. až 10. rade neunesli dôkazné bremeno, nepreukázali, žeby im odporca v zastúpení v úvode uvedených štátnych orgánov spôsobil škodu, žeby ich pracovníci pri vykonávaní činnosti spojenej s výkonom právomoci štátneho orgánu porušili pravidlá stanovené právnymi normami pre konanie štátneho orgánu alebo porušili poriadok, ktorý vyplýva z povahy, z funkcie alebo z cieľov danej činnosti, alebo aj z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup štátneho orgánu smeruje. Nebola tak preukázaná ani príčinná súvislosť medzi škodou a nesprávnym úradným postupom. Z obsahu spisu nevyplýva, žeby súd prvého stupňa svojim postupom navrhovateľom odňal možnosť konať pred súdom. Vo svojom odvolaní neuviedli žiadne také vecné a právne relevantné dôvody, ktoré by spochybnili vecnú a právnu správnosť rozsudku súdu prvého stupňa.“

15. Predmetné rozhodnutie krajského súdu (a v jeho rozsahu tiež prvostupňové rozhodnutie, keďže bolo potvrdené odvolacím súdom, pozn.) obsahuje podľa názoru ústavného súdu dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplýva z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

16. Ústavný súd poznamenáva, že dôvody rozsudku krajského súdu č. k. 2 Co/238/2012-260 z 12. decembra 2012 sú zrozumiteľné a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných právnych noriem. Toto

rozhodnutie nevykazuje znaky svojvôle, nevyhodnocuje nové dôkazy a právne odvolacie závery, konštatuje dostatočne zistený skutkový stav, k čomu krajský súd dospel na základe vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený ani povinný nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, IV. ÚS 110/03). Ústavný súd ešte pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva.

17. Vychádzajúc z uvedeného je ústavný súd toho názoru, že niet žiadnej spojitosti medzi posudzovaným rozhodnutím krajského súdu a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého rozhodnutia, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu (ako aj práva na spravodlivé súdne konanie) nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07, I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

18. Okrem už uvedených nedostatkov pozornosti ústavného súdu neušlo, že v petite sťažnosti právny zástupca sťažovateľky neuviedol náležitú konkretizáciu napadnutých súdnych rozhodnutí (pozri bod 4), a preto táto skutočnosť bola ďalším dôvodom na odmietnutie sťažnosti z dôvodu nesplnenia zákonných náležitostí.

III.

19. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2013

